

УДК 796.01

*Едуард Вільчковський,
Анастасія Вільчковська,
Володимир Пасічник,
Анджей Дибовський,
Анджей Чвенар*

Шляхи відродження сучасних олімпійських ігор

Свентокрижська академія, Гурношленська вища педагогічна школа (Польща)

Постановка проблеми. Олімпійські ігри були найбільш шанованим святом стародавньої Греції. Протягом дванадцяти століть, починаючи з 776 р. до н. е. (кожні чотири роки) атлети брали участь у цьому спортивному святі, щоб продемонструвати свою силу, швидкість, витривалість та спритність. Олімпіади відігравали значну роль у суспільно-політичному та економічному житті населення стародавніх грецьких країн. У період їх проведення в Олімпії збирались не тільки атлети – учасники змагань, а також державні діячі, філософи, музиканти, співаки, художники. У дні цього свята на всіх грецьких територіях, від Іспанії до Чорного моря, встановлювався священний мир на три місяці.

Однак після завоювання Греції Римом, під час проведення останньої Олімпіади, візантійський імператор Феодосій I у 394 р. н. е. заборонив ці ігри, вважаючи, що їх святкування має язичницький характер. Пізніше він наказав спалити споруди Олімпії. Через сто років у цьому регіоні сталися два сильних землетруси, а повінь рік Алфея і Кладея поховала руїни цих споруд під ряскою та піском.

Мета дослідження – проаналізувати історичний період відродження сучасних Олімпійських ігор і показати роль П'єра де Кубертена в їх організації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Незважаючи на те, що стародавні Олімпійські ігри стали легендою, яка передавалася наступним поколінням, а місце їх проведення було зруйновано, інтерес до них залишався в пам'яті не тільки тих народів, які проживали у Греції, а й у Західній Європі.

В епоху Ренесансу, коли значно підвищився інтерес до стародавніх грецьких ідей у галузі культури та мистецтва, про Олімпіаду почали згадувати філософи, поети та письменники. Зокрема, флорієць Матео Пальмієрі (1405–1475 рр.), німецький поет Ганс Сакс (1494–1576 рр.), англійський драматург Томас Кид (1544–1590 рр.) та ін. у своїх працях із великою шаною писали про Олімпіади як міжнародні форуми не тільки демонстрації фізичних можливостей молодих людей, а й як про свята, на яких змагалися також представники культури та мистецтва.

У 1604 р. в Англії за ініціативою королівського прокурора Роберта Довера та за підтримкою короля Якова I було організовано серію змагань, які отримали назву “Олімпійські ігри”; вони проводилися щороку. У цих змаганнях брали участь чоловіки та жінки, незважаючи на їхнє соціальне становище. Програма Олімпіад не мала чіткого регламенту щодо спортивних дисциплін, у яких змагались її учасники. Вона охоплювала біг, стрибки, змагання на конях, метання кийка (у вигляді списа), штовхання дерев'яної колоди, метання ковальського молота, фехтування, боротьбу, а також конкурси танців. Для уподібнення цих ігор до стародавніх грецьких Олімпіад, Р. Довер запропонував запрошувати на них відомих у Англії поетів, які у формі віршів коментували події, що відбувались під час змагань. У 1636 р. Р. Довер видав збірник поезії з 36 віршів, які були присвячені ідеям стародавніх Олімпіад під титулом – “Доверовський щорічник”. Однак після смерті Р. Довера ці ігри припинили своє існування.

В епоху Просвіти відомий в Європі французький гуманіст Жан-Жак Руссо (1712–1778 рр.) згадував про стародавню грецьку Олімпіаду у своїй популярній праці “Еміль, чи Про виховання” (1762). Він рекомендував юнакам займатись боротьбою, бігати з подоланням перешкод, стрибати в довжину та у висоту, займатися плаванням та іншими фізичними вправами, які добре впливають на всебічний розвиток дітей і молоді й дають можливість отримати такі почуття, які виникали в атлетів на Олімпійських іграх.

На традиції античних Олімпійських ігор також спирався засновник німецького гімнастичного руху Христіан Гутс Мутс (1759–1839 рр.), який наприкінці XVIII століття запропонував проводити масові спортивні змагання за зразком Олімпійських ігор. Однак він не зумів утілити у життя свою

ідею, а його гімнастична система, яка була спрямована на покращення фізичного розвитку та рухової підготовленості молоді, є актуальною й до наших часів.

У тому історичному періоді у Західній Європі до традицій античних Олімпіад із великою повагою ставились педагоги та громадські діячі Швеції. У 1833 р. у цій країні було створено Олімпійське товариство, за ініціативи якого в липні 1834 р. було проведено першу Скандинавську олімпіаду. До програми спортивних змагань включено біг, стрибки у висоту та з жердиною, стрибки через живого коня, боротьбу, лазіння на швидкість по канату або жердині. Другу й одночасно останню Скандинавську олімпіаду проведено двома роками пізніше, тобто в 1836 р.

У 1829 р. в Ірландії організовано Ірландські ігри, до програми яких було включено також сучасні, на той період, спортивні змагання з потрійного стрибка з розбігу, метання молота та стрибки в довжину з місця.

У 1859 р. в Афінах проведено перші Панелінські ігри, спонсором яких був грецький банкір та промисловець Євангелістос Цаннас. На їх відкритті були присутні король та королева Греції, інші високоповажні гості. Змагання проводились на площі в Афінах (у зв'язку з відсутністю стадіону, на якому можна було б розмістити тисячі глядачів), а до програми спортивних змагань входили: біг на 200 ярдів та 2 милі, потрійний стрибок із розбігу, метання диска. У спортивних змаганнях, в основному, брали участь греки, однак кількість спортсменів була досить скромною. Переможців змагань за стародавньою грецькою традицією нагороджували лавровим вінком, а також грошовими преміями. Панелінські ігри проводились у 1870, 1875 та 1889 р. Однак вони не мали широкої реклами серед населення і спирались на консервативні форми організації, які не були адаптовані до сучасних умов і тому не отримали належної популярності навіть у самій Греції.

Значну роль у пропаганді ідей олімпізму відіграло відкриття вченими-археологами місця розташування античної Олімпії. Цей регіон Греції після сильного землетрусу в V столітті був значно зруйнований і тільки в 1766 р. англійський археолог Річард Чандлер (1738–1810 рр.) встановив місце, де проводились Олімпіади. Перші розкопки зроблено в 1829 р. французькою експедицією, якій вдалося відкопати лише незначну частину святини Зевса.

Майже 50 років археологічні розкопки в цьому регіоні Греції не проводились і були відновлені лише в 1875 р. експедицією під керівництвом німецького археолога Ернеста Курціуса (1814–1896 рр.). Завдяки інтенсивним пошукам, які проводились під його керівництвом до 1881 р., було відкопано значну частину будов, що існували у стародавній грецькій Олімпії. Археологічні дослідження Е. Курціуса значно вплинули на увагу тогочасної суспільної думки до Олімпіади. Особливо оперативно на цю подію відреагували журналісти. Майже в усіх газетах та багатьох журналах різних країн світу було надруковано статті, присвячені стародавнім грецьким Олімпіадам. Однак епізодичні регіональні Олімпіади, які проводились у різних країнах Європи ентузіастами спорту, були лише копією тих стародавніх грецьких Олімпійських ігор, які здобули в той історичний період величезну популярність.

Слід відзначити, що відродження сучасних Олімпійських ігор відбулося завдяки величезній праці, організаторському таланту, ентузіазму французького педагога, просвітителя, видатного діяча фізичної культури і спорту барона П'єра де Кубертена. У червні 1894 р. завдяки його зусиллям у паризькій Сорбонні було проведено Міжнародний конгрес атлетичного союзу, на якому були присутні 79 делегатів із різних спортивних організацій та клубів дванадцяти країн світу (Англії, Австрії, Бельгії, Греції, Росії, США та ін.). П'єр де Кубертен виступив на цьому конгресі з пропозицією про відродження стародавніх Олімпійських ігор. Важливою подією конгресу було прийняття Постанови про створення Міжнародного олімпійського комітету (МОК) і проведення сучасних Олімпійських ігор один раз у чотири роки в різних столицях країн світу. Для керівництва МОКом було обрано президію з 14 осіб, яку очолив перший президент МОКу – грек Деметрос Вікалас, а генеральним секретарем було обрано барона П'єра де Кубертена.

На конгресі було визначено поняття – “олімпізм.” Розкриваючи це поняття, П'єр де Кубертен зазначав, що олімпізм поєднує різноманітні засоби, які скеровані на удосконалення особистості. Олімпізм – це не тільки система, а передусім стан духу людини. Пізніше в Олімпійській хартії було визначено, що “метою олімпізму є використання спорту для гармонійного розвитку людини і стимулювання її до розбудови мирного співіснування різних суспільств, що побудовані на засаді шанування людської гідності” [1].

Кубертенівський олімпізм включає: демократію, вільність духу, гідність, повагу до кожної особистості, братерство, дотримання позитивних моральних норм незалежно від раси, культури та віросповідання людини. Девізом олімпізму стало: “Citius, Altius, Fortius”, що означає – “швидше, вище, сильніше”.

П'єр де Кубертен запропонував провести перші Олімпійські ігри в Парижі в 1900 р. Однак пропозицію президента МОК Д. Вікаласа про те, щоб не чекати шість років, а провести Олімпіаду через два роки в Греції, представники конгресу підтримали одногосно. Роком першої Олімпіади було визначено 1896 р., а містом її проведення – столицю Греції – Афіни.

Однак на перших чотирьох Олімпійських іграх брали участь лише спортсмени-чоловіки, така ж традиція існувала на стародавніх Олімпіадах у Греції. Тільки в 1912 р. на V Олімпійських іграх у Стокгольмі жінки вперше взяли участь у змаганнях з плавання. На наступних Олімпіадах програма спортивних змагань у жінок поступово збільшувалась.

На V Олімпіаді у Стокгольмі було проведено перший Конкурс мистецтв, а його організація відбулась завдяки зусиллям П'єра де Кубертена, який вважав, що такий конкурс збагачує моральну та інтелектуальну частину Олімпіади. Було проведено конкурси з п'яти номінацій: архітектури (проекти спортивних споруд), малювання та скульптури (на спортивну тематику), літератури та музики (гімн, кантата, пісня). Однією з головних умов була репрезентація спорту через види мистецтв та літератури.

Золоту медаль у літературному конкурсі отримала “Ода спорту” П'єра де Кубертена. Ця ода була представлена на конкурс під двома прізвищами Г. Хохронд і М. Ешбах, які свідчили про наявність двох авторів – француза і німця. П'єр де Кубертен хотів підкреслити, що ідея олімпізму може зблизити навіть такі народи як французи і німці, які тривалий час були на різних сторонах барикад. Пізніше, після присудження нагороди, журі стало відомо, що ці прізвища є псевдонімом одного автора – П'єра де Кубертена.

Проведення Конкурсів мистецтв, які інтегрально включались до офіційної програми Олімпіади, тривало до XIV Олімпійських ігор 1948 р. у Лондоні. За офіційною статистикою, за цей період переможців у семи конкурсах (з 1912 по 1948 р.) представляли діячі мистецтв та літератури з 23 країн світу.

У 1924 р. було проведено I Зимові Олімпійські ігри в м. Шамоні (Франція), у яких узяли участь 293 спортсмени, у тому числі 13 жінок із 16 країн світу. Це значно збільшило кількість олімпійських спортивних дисциплін і дало можливість брати участь в іграх спортсменам, які представляли зимові види спорту: ковзани, лижі, стрибки з трампліну, хокей та ін.

Олімпійські ігри є тією спортивною ареною, на якій спортсмени доводять, що немає межі психофізичних можливостей людини, немає границь її фізичного вдосконалення. У драматизмі спортивної боротьби на бігових доріжках, спортивних майданчиках, басейнах та ін. демонструється прогрес суспільства у розвитку фізичної культури та спорту. На кожних Олімпійських іграх демонструються специфічні особливості тієї країни, де вони відбуваються. Це надає їм своєрідності та національного колориту, які залишаються у пам'яті не тільки спортсменів – учасників ігор, а й багатомільйонної армії уболівальників та телеглядачів, що спостерігають за цим святом спорту.

Значення Олімпійських ігор далеко виходить за межі спортивних змагань, що надає їм особливий життєвої сили. П'єр де Кубертен неодноразово зазначав, що олімпійський вогонь може запалити в людині дух свободи, чесного змагання і бажання особистого фізичного вдосконалення. “Мої друзі і я, відроджуючи Олімпійські ігри, працювали не для того, щоб Ви перетворили їх у музейну рідкість або об'єкт кінзійомки, щоб у них запанували комерційні або передвибірчі інтереси. У сучасному світі, який має великі можливості й одночасно небезпечні слабкості, Олімпійські ідеї можуть стати школою благородних принципів і моральної чистоти, а також фізичної сили і духовної енергії” [2].

Після Першої світової війни українські спортсмени виступали на Олімпійських іграх у складі команд різних країн: Угорщини, Канади, США, Польщі та ін. У 1924 р. бронзову медаль завоював Адам Крулікевич у кінному спорті, який виступав у складі команди Польщі. Дворазовим олімпійським чемпіоном із плавання став Д. Кояк (його українське прізвище – Юрко Коцай) у складі команди США. Срібну медаль серед боксерів отримав американець українського походження С. Галайко в Гельсінкі.

Починаючи з 1952 р., з XV Олімпійських ігор у Гельсінкі, спортсмени України виступали у складі збірної команди СРСР. Вони неодноразово були переможцями в різних видах спорту під час

наступних літніх Олімпійських ігор: з гімнастики (В. Чукарін, П. Астахова, Л. Латиніна, Б. Шахлін та ін.); з легкої атлетики (В. Голубничий, В. Борзов, Ю. Седих та ін.) та з інших спортивних дисциплін.

Ідея проведення сучасних Олімпійських ігор, яку успішно реалізував П'єр де Кубертен, за відносно короткий історичний період набула загальносвітового характеру і стала найбільшим масовим спортивним видовищем на нашій планеті. Завдяки своєму змісту сучасні Олімпіади стали найбільш популярним святом миру та поєднання людей всієї земної кулі, незважаючи на їх різну ідеологію, релігійні та політичні погляди, колір шкіри та ін. У наші часи неможливо знайти їм аналогію у сучасній політиці, культурі та науці.

Висновки

1. Правила проведення сучасних Олімпійських ігор запозичено зі стародавніх грецьких Олімпіад – їх періодичність (раз на чотири роки), гуманістичні ідеї, чесність у спортивних змаганнях, деякі ритуали і церемонії (відкриття та закриття ігор, запалення священного вогню, нагородження переможців) тощо.

2. Великий французький педагог, філософ, історик та діяч культури барон П'єр де Кубертен усе своє життя присвятив розвитку Олімпійського руху. Його безкорисна праця протягом майже півстоліття принесла людству велику радість – брати участь у загальносвітовому фестивалі фізичної культури і спорту, яким є Олімпійські ігри. Головна заслуга П'єра Кубертена в тому, що він зумів поєднати людей нашої планети навколо цього спортивного Свята.

Література

1. La charte Olimpiade 91.– Lusanne, 1992.
2. Pierre de Coubertin. Przemowienia. Pisma rozne i listy.– Warszawa. 1994.
3. Кун Л. Всеобщая история физической культуры и спорта.– М., 1982.– 399 с.
4. Штейнбах В. От Афин до Москвы.– М., 1979.– 263 с.

Анотації

У статті розглянуто період відродження сучасних Олімпійських ігор. Показано їх світове значення в об'єднанні молоді різних країн нашої планети, а також роль П'єра де Кубертена – засновника сучасних Олімпіад.

Ключові слова: Олімпійські ігри, спорт, фізкультура, змагання.

В статье рассматривается период возрождения современных Олимпийских игр. Показано их миротворческое значение в объединении молодежи различных государств нашей планеты, а также роль Пьера де Кубертена – основателя современных Олимпиад.

Ключевые слова: Олимпийские игры, спорт, физкультура, соревнования.

In the article the use of period revival contemporary Olympics Game. The article presents at peaceful importance in the agreement yang people of the different world country as well as role the benefactor contemporary of the Olympics Game of Pierre de Coubertin.

Key words: Olympics Game, sport, physical culture, competition.